

Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı Üzerine

OĞUZHAN YILMAZ*

Daha önce Türk Dili dergisi tarafından “Çocuk Edebiyatı” ve “Çocuk Yazını” adıyla yayımlanan özel sayılara 2014 yılında yeni bir tanesi eklendi: Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı. Oldukça oylumlu olarak hazırlanan, çocuk ve ilk gençlik edebiyatı konusunda pek çok soruşturmaya ve makaleye yer veren Özel Sayı, çocuk görüşlerine yer vermesi ve çocuk ve ilk gençlik edebiyatında kanon konusunu ilk defa gündeme getirmesi yönüyle de bugüne kadar hazırlanan özel sayılardan farklılık gösteriyor.

Eser, Tacettin Şimşek tarafından oldukça teferruatlı biçimde hazırlanan “Çocuk Edebiyatı Tarihine Ön Söz” isimli yazıyla başlıyor.

Çocuk edebiyatının Şirin’in ifadesiyle “*çocuğu duyarlı bir biçimde yetişkinliğe hazırlayan bir geçiş dönemi edebiyatı*” şeklinde tarif edildiği yazıda, ayrıca çocuk edebiyatının eğitici yönü vurgulanıyor. Genel anlamda başlangıçtan günümüze dünyada ve Türkiye’de çocuk edebiyatının tarihi sürecinin verilmeye çalışıldığı yazıda, hiçbir ayrıntı atlanmaksızın yazarlar, eserler, türler ve dönemler göz önüne alınarak geniş kapsamlı bir değerlendirmeye gidilmiş.

Oldukça oylumlu sayılabilecek bir tarihi süreçten sonra Özel Sayı bu alanda bir ilkle devam etmiş. 9-15 yaş grubunda yer alan 15 çocuktan “kitaplar ve okuma kültürü” konusundaki görüşleri alınmış. Çocuklarla yapılan görüşmelerde çocukların okumayı boş zaman etkinliği olarak görmedikleri, okumayı bir ihtiyaç olarak değerlendirdikleri anlaşılıyor. Okumanın faydasına inanan, okuyarak yüceceklerini ve özgürleşeceklerini düşünen çocuklar daha çok macera, gerilim, fantastik ve bilim kurgu tarzında kitap okuduklarını eserde belirtmişler. Yine bu bölümde çocuklar her ne kadar aile ve öğretmenin kitap okuma üzerindeki

etkisine değinmişlerse de kitap okuma ve kitap seçimi noktasında özgür olmaları gerektiğini savunmuşlar ve bu isteklerini de “*Sadece öğretmenim, annem, babam öğütlediği için değil de istediğim için kitap okurum. ...İnsanlık yararına bir adım olduğuna inandığım için kitap okurum. Okudum demek için ya da okumak için değil de ruhuma işlediği için kitap okurum.*” şeklinde üzerinde yetişkinlerin düşünmesi gereken cümlelerle ifade etmişler.

Devamında yine bu bölüm içinde 8-14 yaş grubundaki çocuklarla “*kitap ve edebiyat*” bahisleri üzerine son derece verimli söyleşiler yapılmış. Alandaki yazarların, akademisyenlerin ve editörlerin çocuklarla yaptıkları söyleşilerde ilginç sayılabilecek noktalara temas edilmiş. Düşündüklerini olduğu gibi aktarmaktan çekinmeyen çocuklar, zannedilenin aksine çocuk kitaplarındaki resimlerden hoşlanmadıklarını, resimlerin hayal güçlerini sınırlandırdığını dile getirmişler. Etraflarında kitap okuyan çocuk sayısının azlığından yakınan çocuklar bir öneri olarak daha çok kitapçı açılmasını, herkesin ucuz kitaplara ulaşabilmesini, yazarlara destek verilmesini ve yazarlar tarafından okullara yapılan gezilerin artırılmasını savunmuşlar. Ayrıca çocuklar kütüphanelerdeki mevcut kitapların ihtiyaçlarını karşılamadığını, kütüphanelere yeni kitaplar almak suretiyle okumaya olan ilginin artırılabileceğini düşünmekte. Bilinçli bir şekilde kitap okuyan çocuklar, “*Etrafta bazı şeyler oluyor ama onlar hiç yok kitaplarda. Töre cinayetleri yok, tecavüz ediliyor kızlara, sonra eziyet edilen çocuklar var. Para için yapılan iğrenç şeyler var.*” diyerek yer yer kitapların içeriğini eleştirmekten de çekinmemişler.

Çocukların kitap, edebiyat ve okuma kültürü ile ilgili düşüncelerine geniş bir şekilde yer veren Özel Sayı, alanında uzman yazar ve akademisyenlerle yapılan soruşturmalar açısından da oldukça ses getirecek nitelikte. Özel Sayı için toplamda yapılan on bir soruşturmanın ilki, çocuk kitabı yazarlarının sorunlara yaklaşımı üzerine. Yazar, okur, yayıncı ve eleştiri odaklı olmak üzere dört başlık altında değerlendirilen sorunlar, ailenin okuru olumsuz yönlendirmesi, yazınsal nitelikli kitapların dersleri engelleyebileceği düşüncesi, eğitim sisteminin çağdaş çocuk yayınlarını dışlaması; popüler olma arzusuyla modern ve geçici olana rağbet gösterme, yeterince telif elde edememe; alandaki kalifiye eleman azlığı ve eleştiri kurumunun profesyonel bir kimlik kazanamaması gibi farklı şekillerde ortaya çıkıyor. Bu soruşturmada Özel Sayı editörü Mustafa Ruhi Şirin’in çocuk kitapları yazarı ve çizeri Fatih Erdoğan ile yapmış olduğu bir de söyleşiye yer veriliyor. Söyleşide son otuz yılda çocuk edebiyatı alanında çok şeyin değiştiğini ve geliştiğini ifade eden Erdoğan, buna rağmen çocuk yayıncılığının bu alanda yayın yapan birkaç yayınevi dışında çabuk gelir getirecek kitap dizilerinin peşine düştüğünü, ülkemizde henüz eleştirilme kültürünün kazanılmadığını ifade ediyor.

Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı’ndaki ikinci soruşturma, çocuk ve ilk gençlik edebiyatı yayıncılığı ve editörlüğü üzerine. Bu bölümde çocuk yayınları alanında özel bir editörlük türünden ülkemiz için söz etmenin biraz

erken olacağı kanaati Fatih Erdoğan tarafından dillendirilmiş, devamında ise editörlerin pedagoji ve edebiyat bilgisine sahip olması, alandaki gelişmeleri takip etmesi gerektiği ifade edilmiş. Soruşturmada, ülkemizde yetişmiş insan sayısının azlığından dem vurulmuş, popüler kültürün her sektörde etkili olduğu gibi çocuk yayıncılığı ve editörlüğü üzerinde de etkili olduğu, bu nedenle yerel sorun odaklı bir çocuk edebiyatından bahsetmenin mümkün olamayacağı açıklanmaya çalışılmış. Diğer taraftan soruşturmada “ucuz kitap”ın okuyucu için tek ölçüt olduğu günümüz şartlarında, çocuk yayıncılığının ve editörlüğünün gelişmesinin zor olduğu fikri hâkim. Ancak her ne kadar bu alanda sıkıntılar yaşansa da çocuk kitabı yayıncılığı ve editörlüğü noktasında son yıllarda bir bilinç oluştuğu da soruşturmada gündeme getirilmiş. Ayrıca dijital aletlerle beraber oluşan kültüre uyum sağlayabilmek ve değişen formatıyla kitabı okura ulaştırabilmek adına “e-kitap”la ilgili çalışmalara yayınevlerinin başladığı editörlerce beyan edilmiş.

Çocuk yayıncılığı ve çocuk edebiyatı yayıncılığının boyutlarının ele alındığı üçüncü soruşturmada ise ağırlıklı olarak 100 Temel Eser Listesi’nin etkilerinden bahsediliyor. Bu noktada 100 Temel Eser Listesi’ndeki kitaplardan bazılarının toplumun değerlerine uymadığı, aynı şekilde kitapların dil ve anlatım olarak çocuklara uygun olmadığı, listede yaşayan yazarlara yer verilmediği, telif hakkı nedeniyle kitapların hepsine ulaşmakta güçlük yaşandığı, kitapların okuma değil okumama kültürüne hizmet ettiği dile getiriliyor. Soruşturma sonunda Yunus Bekir Yurdakul’un Muzaffer İzgü ile yaptığı söyleşide ise İzgü’nün gülmece hakkındaki fikirleri ağırlıklı yer teşkil ediyor. Söyleşide İzgü’nün “*Borcum var ülkeme: Bu halk beni üç yıl yatılı okuttu; yedirdi, içirdi, bana giysiler, ayakkabılar aldı, bir öğünde iki çeşit yemek verdi. Borcum var benim halkıma. Ne onlarca kitap yazmakla ödeyebilirim bu borcu, ne de yirmi altı yıl süren öğretmenliğimle ödemiş sayılırım.*” şeklinde kurduğu cümleler ise vefanın nasıl olması gerektiğini göstermesi bakımından oldukça manidar.

Dördüncü soruşturma, Türkiye’de çocuk kitabı çizerliği sorunlarını gündeme almış ve çizere sevmeyen bir kitabı resimlememesi konusunda özgürlük tanınması gerektiği fikrini ön plana çıkarmış. Bununla birlikte henüz çizerliğe bir meslek olarak bakılmadığı düşüncesi dillendirilmiş, özellikle dinî çocuk kitaplarının resimleme ve estetik konusunda problemlili olduğu bu bölümde izah edilmiş. Soruşturmada ayriyeten İsmail Kaya Ferit Avcı’yla, Ender Daldun Mustafa Delioğlu’yla, Emek Kehri Osman Kehri’yle, Ferit Avcı İsmail Kaya’yla, Görkem Yeltan ise Feridun Oral’le çocuk kitabı çizerliği ve çocuk kitaplarının resimlenmesi üzerine söyleşiler yapmışlar. Söyleşi sırasında çizerler zaman zaman da çocuk kitabı çizerliğinin tarihine değinmişler.

Özel Sayı’da dikkati çeken bir diğer soruşturma ise kaynaklardan yararlanma ve geleneksel çocuk edebiyatı fikri üzerine. Kimi yazar ve akademisyenlerle yapılan soruşturmada ortaya çıkan sonuç, çocuk yazar ve çizerlerinin söylenmesi güç olsa da geleneksel edebiyatımızdan faydalanmadıkları yönünde. Bu konuda

soruşturmaya katılanlar, geleneksel edebiyatın çocuk edebiyatına yansımamasını bir kayıp olarak görmekte, bazen geleneksel ürünlerin özüne sadık kalarak, bazen onlar üzerinde kısmi değişiklikler yaparak bazen de yalnızca geleneksel motiflerden yararlanarak yeni verimlerin kaleme alınmasının gerekliliğine değinmekteler. Soruşturmanın sonunda kaynaklardan yararlanma denilince akla gelebilecek ilk isimlerden biri olan Hasan Latif Sarıyüce ile masal edebiyatı üzerine Mustafa Aldı bir söyleşi yapmış. Söyleşide “Çocuk edebiyatı Anadolu halk kültürü kaynaklarına dayanmalıdır.” diyen Sarıyüce’nin çocukluğuna, çocukluk felsefesine, masal türüne ve hatta çocuk romanına ilişkin düşünceleri alınmış.

Çocuk ve ilk gençlik edebiyatında eleştirinin konu alındığı bir diğer soruşturmada ise eleştirinin önemine inanılmakla beraber bizde eleştiri kültürünün olmadığı yönünde bir kanaat hâsıl olmuş. Eleştiri yapabilmek için insanların özgürce düşünebildikleri, sorgulayabildikleri, bir başka deyişle itiraz edebildikleri bir ortamın olması gerektiğini düşünen akademisyen ve yazarlar, tüm bunlara eleştirmenin eleştiri yapılacak alanda yetkin olma düşüncesini de eklemişler. Ayrıca ülkemizde eleştirinin bir tür olarak var olabilmesi için övgü kültürüne dayanan geleneksel kodların değişmesinin elzem olduğu soruşturmada gündeme getirilmiş. Yine soruşturmada garip sayılabilecek biçimde eleştirmen kimliğiyle tanınan Çilingirler, ortaöğretim kurumlarından bazılarını imam-hatip lisesine dönüştürmenin özgür düşünmenin önünde engel olduğunu ifade ederek Türkiye’de eleştiri türünün niçin gelişemeyeceğine de kendince bu durumu gerekçe göstermiş. Soruşturmanın sonunda diğer bütün soruşturmalarda olduğu gibi bir söyleşiye yer verilmiş. Abdülkadir Emeksiz’in Mevlana İdris ile yaptığı söyleşide, çocuk edebiyatı ve çocuklar için yazmak konuları üzerine İdris’in çok değerli düşünceleri alınmış. Özellikle söyleşinin girişinde İdris’in çocuk ve çocuk edebiyatına ilişkin düşünceleri beğenilmeyecek gibi değil.

Çocuk ve ilk gençlik edebiyatında eleştirinin konu alındığı soruşturmada sonra Türkiye’de çocuk edebiyatı öğretimi tartışmaya açılıyor. Pek çok akademisyenin çocuk edebiyatı öğretimiyle ilgili sıkıntıları dile getirdiği soruşturmada, özellikle hâlihazırda okutulan çocuk edebiyatı dersinin süresinden ve bu sürenin yeterince uygulama yapmaya imkân vermeyişinden dem vuruluyor. Türkiye’deki okumama kültürü ve alanda yetişmiş eleman sayısının azlığı da çocuk edebiyatı öğretimi hususunda şikâyete konu olan diğer nedenler. Soruşturmada özellikle Tacettin Şimşek’in yazmış olduğu “Sevdirmek ve Heveslendirmek” isimli yazı, ülkemizdeki genel eğitim anlayışını ve niçin çocuk edebiyatı öğretiminde başarılı olunamayışını vermesi bakımından oldukça dikkat çekici. Bu soruşturmada Mustafa Ruhi Şirin Selahattin Dilidüzgün ile Yasin Mahmut Yakar ise Tacettin Şimşek’le çocuk edebiyatı üzerine kapsamlı birer söyleşi gerçekleştirmiş.

Medya toplumunda çocuk ve ilk gençlik edebiyatında işlev değişimi konulu soruşturmada, bilişim teknolojisindeki gelişmelerin çocuk edebiyatı ve okuma kültürü üzerinde etkili olduğu söylenmiş, medya toplumunun tüketime ve

modern dünyanın değerlerine bağlı bir edebiyat oluşturmaya çalıştığının altı çizilmiş. Ayrıca çocukluk anlayışının değiştiğinden, televizyon izleyip bilgisayar kullanan çocuğa masalları, hikâyeleri, romanları ve şiirleri okutabilmenin daha da zorlaştığından söz edilmiş. Bu soruşturma içinde Mustafa Ruhi Şirin'in çocuk edebiyatının önemli simalarından Yalvaç Ural'la yaptığı bir söyleşiye yer verilmiş, söyleşide Yalvaç Ural'ın çocuk edebiyatına ilişkin önemli düşüncelerinin yanı sıra çocuk edebiyatında yerelliği aşmak için söylediği "*Batı'ya Batı'nın benzeri kitaplarla giremeyiz.*" ifadesi önemli bir tespit.

Çocuk ve ilk gençlik edebiyatımızın yerelliği ve çeviri konulu bir başka soruşturmada ise görüş bildiren akademisyenlerin ve yazarların tamamı çocuk kitaplarımızın ülke sınırları dışında yeterince tanınmadığını dile getiriyor. Bu durumu farklı nedenlere bağlayarak izah etmeye çalışan akademisyen ve yazarlar, genelde tanıtım ve bağlantı eksikliğinden, çeviri ve çevirmen sorunundan yakılarak ülkemizde hâlihazırda devam eden TEDA Projesi'nin benzerlerinin uygulanması gerektiğini düşünüyorlar.

Yerellik meselesi ve bunun çözüm önerileri ışığında Özel Sayı'da yer bulan diğer bir soruşturma, çeviri çocuk edebiyatının sorunları ile ilgili. Soruşturmaya katılanlarca kaba olarak üç başlık altında ifade edilmeye çalışılan çeviri sorunları, çevirmenin yeterince yetkin olmayışı, yayınevlerinin bu noktada özenli davranmayıp ticari kaygıları önceleme ve gerekli editöryal denetimin yapılmaması şeklinde özetlenebilir. Tabii çeviri konusunda gerekli yasal zeminin oluşmaması ve bu faaliyetin ülkemizde henüz profesyonel bir hizmet alanı olarak tanımlanmamış olması ilk etapta göze batan diğer sıkıntılar. Bu soruşturmada Turgay Kurultay'ın Mustafa Ruhi Şirin'le çocuk edebiyatında çeviri bahsi üzerine yaptığı bir de söyleşi var. Söyleşide çevirinin bugünün dünyasında çocukların ve gençlerin dünyayla iç içe yaşamalarının yolu olduğuna değinen Şirin, ülkemizdeki çeviri sorunlarını, bu sorunların nasıl aşılabileceğini ve çevirinin yerel düzlemdeki etkilerini dile getirmeye çalışıyor.

Özel Sayı'da yer alan son soruşturma ise bugüne kadar Türk çocuk ve ilk gençlik edebiyatı bağlamında gündeme getirilmemiş bir konu: Çocuk edebiyatında Kanon. Şirin'in bu tartışmayı başlatmaktaki genel amacını "*çocuk ve ilk gençlik edebiyatında kanon fikri etrafında düşünmeyi önermek, çocuk ve ilk gençlik edebiyatı bileşenleri için yeni bir pencere açılmasını sağlamak*" şeklinde belirttiği kanon tartışması, soruşturmada farklı boyutlarıyla gündeme getirilmeye çalışılmış. Bunlardan ilki niçin bugüne dek çocuk edebiyatında bir kanon oluşmadığı fikri. Bu konu üzerindeki ağırlıklı görüş çocuk edebiyatının bugüne dek görmezden gelinişi, düzeyli bir edebiyat türü olarak görülmeşi. Buna ek olarak soruşturmada çocuk edebiyatında kanon konusu ile ilgili görüş beyan edenler, eleştirinin önemine ve satır aralarında bizde eleştirinin olmayışına değinmiş, kanonun hem eleştiriye ihtiyaç duyduğuna hem de eleştiriye zemin hazırladığına, iyi eserlerin ortaya çıkabilmesinin ancak eleştiriyle mümkün olabileceğine

vurgu yapmışlar. Soruşturmada çocuk ve ilk gençlik edebiyatı için hazırlanacak olan kanonik listeye hangi eserlerin gireceği de tartışılmış. Soruşturmaya katkı sağlayan akademisyen ve yazarların önemli bir kısmı Bloom'un "*Kanona sadece estetik güçle girilir.*" hükmünü paylaşmışlar. Aynı şekilde Şirin de kanona girmenin temel ölçütünün estetik değer ve saygılıktan geçtiğini belirtmiş. Kanonik bir liste oluşturmak için çocuk ve ilk gençlik edebiyatı kapsamında yer alacak eserlerin niteliklerini belirlemek ve bu nitelikler içinden edebilik vasfını öne çıkarmanın elzem olduğu çeşitli vesilelerle soruşturmada aktarılmaya çalışılmış. Bunun dışında soruşturmada çocuk ve ilk gençlik edebiyatı bağlamında oluşturulacak bir listeye kimlerin katkı verebileceği de tartışılmış. Şirin bu noktada kanonik listeye kimlerin katkı vermeyeceğini "*Genel edebiyat ya da çocuk ve ilk gençlik edebiyatında kanonun belirleyicisi 'iktidar' olamaz.*" cümlesiyle belirterek konuya bir sınırlama getirmiş ve yapılan kanon tartışmasının diğer bir amacının da "*resmî otorite-merci*"nin belirleyiciliğine kökten bir itiraz olduğunu ifade etmiş. Şirin'in bu görüşü resmi kanon niteliğindeki 100 Temel Eser Listesi'ne yapılan sesli itirazla destek bulmuş. Sivil ve bağımsız bir otoritenin kanon belirleme sürecinde aktif olması gerektiği noktasında soruşturmada ortaya çıkan ortak akıl, kanonik listenin belirlenmesi esnasında çocuk edebiyatı alanında duayen denilen edebiyatçıların, bu alanda çalışma yapan bilim insanlarının katkı sağlayabileceğine vurgu yapmış. Ülkemizde çocuk ve ilk gençlik edebiyatı konusunda yapılacak kanon çalışmasına bir çerçeve çizmeye çalışan soruşturmada bir de uyarı yapılmış. Turgut Kurultay kanon çalışmalarının titiz bir şekilde yapılması ve bu konudaki çalışmalarda çok dikkatli olunması gerektiğini ifade ederek "*Yetişkinlerin ve özellikle de eğitimcilerin yönlendirmesi altında olan çocuk ve gençlik edebiyatının belli metinleri çocuklara ve gençlere okutma ısrarına hizmet etmemeli*" düşüncesini savunmuş. Bir önceki soruşturmada olduğu gibi bu bölümde de Mustafa Ruhi Şirin ile bir söyleşi yapılmış. Beyhan Kanter'in yapmış olduğu söyleşide, sorun odaklı yaklaşımın çocuk edebiyatına yansması, çocuk edebiyatında kaynaklardan yararlanma fikri, çocuk edebiyatı ve değerler eğitimi, çocuk edebiyatı ve eleştiri, çocuk edebiyatı ve yerellik düşüncesi, çocuk edebiyatı ve kanon konuları başta olmak üzere pek çok konuda Şirin düşüncelerini paylaşmış. Özellikle kültürel motiflerin çocuk kitaplarında yansması ile ilgili konuda Şirin'in düşüncesi ufuk açıcı.

Çocuk ve ilk gençlik edebiyatında kanon tartışmasının yapıldığı bu son soruşturmadan sonra Özel Sayı'da bu konu ile bağlantılı olarak çocuk ve gençlik edebiyatında kanon konulu üç çeviri yazıya yer verilmiş. Hans-Heino Ewers'in yazdığı ve Oktay Değirmenci'nin çevirdiği "*Çocuk ve Gençlik Edebiyatında Kanon*" başlıklı yazıda klasik dizilere, Almanya'da çocuk ve ilk gençlik edebiyatı bağlamında kanon oluşturma çabalarına ve bu süreçteki etkilere (ideolojik, romantik vb.) değinilmiş. Bettina Kümmerling-Meibauer tarafından yazılan ve Selahattin Dilidüzgün tarafından çevrilen "*Çocuk Edebiyatı, Kanon Oluşumu ve Yazınsal Değerlendirme*" isimli ikinci yazıda, çocuk edebiyatı alanında bir

kanon olmayışının nedeni çocuk edebiyatı ürünlerini ikinci sınıf olarak görmeye bağlanmış. Yazıda, çocuk edebiyatı alanında zamanla gizli bir kanonlaşma sürecinin başladığına, yaynevlerinin, saygın gazetelerin sanat sayfalarının, çocuk edebiyatı ödülleri ve özellikle ansiklopedilerin bu sürecin bileşenleri olduğuna dikkat çekilmiş. Mike Fleming tarafından yazılan ve Şener Şükrü Yiğiter tarafından çevrilen “Edebî Kanon: Dil Dersi Olarak Öğretimine Dair Görüşler” isimli son yazıda ise kanon kavramına açıklık getirilip bu kavrama ilişkin tartışmalar genel hatlarıyla aktarılmaya çalışılmış. Nihayetinde geleneksel kanona karşı çıkanların görüşleri gerekçeleriyle birlikte özetlenip alternatif kanon anlayışının nasıl olması gerektiği gündeme getirilmiş. Kanon konusunda yapılan soruşturma ve çevrilen bu üç yazı bundan sonraki süreçte çocuk ve ilk gençlik edebiyatında kanon konusunu tartışmaya açmak ve bu tartışmayı sağlam bir zemin üzerinde devam ettirmek açısından önem arz etmektedir.

Çocuk ve ilk gençlik edebiyatı alanında gündeme gelen/gelmeyen/gelemeyen pek çok konu üzerinde bir bakış açısı sunan soruşturmalar ve bölümlerden sonra Özel Sayı'nın dördüncü bölümünde “Çocuk Edebiyatında Deneme Yazıları” başlığı altında yazılar toplanmış. Bu bölümde çeşitli şair, yazar, çizer ve editörlerin yazdığı on altı deneme bulunmaktadır. Çok güzel noktalara temas edilen denemelerde çocukluk kavramı, çocuğa bakış, çocuk edebiyatında çeviri ve eleştiri, popüler çocuk edebiyatı, çocuk edebiyatı ve masal, çocuk hakları, çocuk edebiyatı ve ideoloji, medya ve çocuk başlıkları üzerinde durulmaya çalışılmış. Oldukça samimi bir biçimde düşüncelerin paylaşıldığı bu bölümde Mustafa Kutlu kaybolan mahalle kültürü ile birlikte değişen, bir anlamda da yiten çocukluğu anlatırken; Fatih Erdoğan ise dedesinden, onun nezdinde onun neslinin okuma aşkı ve Küçük Prens'ten bahsetmiş.

Özel Sayı'nın beşinci bölümü “Çocuklar için Şiir Yazıları” başlığı altında çocuk şiiri temalı yedi yazıdan müteşekkil. Çocuk şiirinde kaynaklardan yararlanma, çocuk şiiri ve öğreticilik, çocuk şiiri ve estetik konularının tartışıldığı; Tefik Fikret ve Fazıl Hüsni Dağlarca'nın çocuk şiiri anlayışına ilişkin mütalaaların olduğu bölümde, çocuk şiirine ilişkin pek çok hususa değinilmeye çalışılmış.

Altıncı bölümde ise “Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatımızın Görünümleri” başlığı altında aralarında ülkemizin önde gelen yazarlarının da yazdığı yedi yazıya yer verilmiş. Edebiyat dünyasındaki birtakım ticari kaygılara, 200 yıllık çocuk edebiyatı tarihimizde hafızalarda iz bırakan kahramanlara, çocuk edebiyatı alanındaki sorunlara, gençlik edebiyatının bugünkü durumuna, çocuk edebiyatındaki aşırı korumacı tavra ve medeniyet eksensli bir çocuk edebiyatının gerekliliğine değinilen yazılarda itiraz edilecek kimi noktalar olsa da önemli bakış açıları sunulmuş. Medine Sivri'nin Gülten Dayıoğlu ile onun yazarlık serüvenine ve çocuk edebiyatındaki bir kısım meselelere ilişkin yaptığı söyleşi de bölüm sonunda yer almış.

Çocuk ve ilk gençlik edebiyatı araştırma yazıları Özel Sayı'da yedinci bölümde bulunmaktadır. Toplamda 22 makalenin yer aldığı bu bölümde Türkçe öğretiminde çocuk kitaplarından yararlanma fikrinden, çocuk ve gençlik yazınlarındaki fantastik unsurlara, Türk çocuk ve ilk gençlik edebiyatında polisijenin nasıl yer aldığına, Yüz Temel Eser Listesi ve bu listesinin etkilerine varana dek çok farklı konularda bilimsel görüşler ortaya konulmaktadır. Alanda çalışan kişiler için ihtiyaç duyulacak kuramsal bilgilere destek olması açısından Özel Sayı'daki bu bölümün varlığı oldukça değerli.

Özel Sayı'nın sekizinci bölümü "Balkanlarda Türk Çocuk Edebiyatı" başlıklı tek bir yazıdan müteşekkil. Zeynel Beksaç tarafından kaleme alınan yazıda, ilkin Balkanların tarihi anlatılmış ardından "Türk Çocuk Edebiyatında Bir Kavşak" başlığı altında Makedonya çocuk edebiyatına yer verilmiş. Burada bilhassa Birlik Gazetesi, Sevinç ve Tomurcuk dergilerine özel bir parantez açılmış, Makedon çocuk edebiyatının oluşmasına katkı sağlayan önemli isimler ve bu isimlerin eserleri zikredilmiş. Devamında Makedonya çocuk edebiyatı gibi geniş bir şekilde olmasa da Bulgaristan, Yunanistan ve Romanya'daki Türk çocuk edebiyatı çalışmalarına göz atılmış, Gagavuz Türklerinin çocuk edebiyatı ile ilgili girişimlerine yazarın ifadesiyle "tadımlık" olarak değinilmiş. Yazıda Balkanlardaki Türk çocuk edebiyatının gelişmesi için acil olarak katkı yapılması gerektiğini düşünen yazar, Balkanlardaki Türk çocuk edebiyatının içinde bulunduğu durumu ciddi bir şekilde ele alacak bir toplantı ya da sempozyuma ihtiyaç duyulduğunu dile getiriyor. Yazarın bu çığılığı kısa zamanda duyulmuş olacak ki 4-7 Mayıs 2016 tarihinde, esasında bir Balkan şehri olan Edirne'de, Trakya Üniversitesi tarafından 1. Uluslararası Balkan Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Kongresi düzenlenecek.

Çocuk ve gençlik kitaplarına ilişkin tanıtım yazılarının ve çocuk edebiyatına ilişkin bir kısım problemlerin yer bulduğu dokuzuncu ve son bölümde ise çeşitli yazarlara ait kitaplar farklı yönleriyle irdelenmiş, Harry Potter, kitap ve teknoloji, çocuk kütüphanelerinin faydaları ve ülkemizdeki sorunları, çocuğa kitabın ulaştırılmasında sorumlu olan kurumlar, çocuk kitaplarında dinî içerik kavramları tartışılmış. Özel Sayı'da ayrıca "Meraklısı için" başlığıyla bir de ek bölüm bulunuyor. Bu bölümde Mustafa Ruhi Şirin tarafından Özel Sayı'nın hazırlanış sürecini anlatan günlüğe yer verilmiş.

Özel Sayı'ya farklı bir hüviyet kazandıran ve burada değinmeden geçilemeyecek diğer bir nokta da Özel Sayı'da yer alan 113 illüstrasyon. 27 farklı çizim tarafından yapılan illüstrasyonlar 888 sayfalık bu hacimli esere farklı bir ruh katmış. Çocuk edebiyatının önemli bir boyutunun da resim olduğu düşünülürse çizimlerin emeği ile ortaya konulan bu resimler, Özel Sayı'nın çocuk edebiyatının bütün boyutlarını dikkate alarak hazırlandığını göstermesi bakımından önem arz ediyor.

Mustafa Ruhi Şirin'in öncülüğünde ülkemizde çocuk ve ilk gençlik edebiyatı alanında yapılan çalışmalara ve tartışmalara zemin hazırlaması açısından dikkat çeken bu çalışma, kelimenin tam manasıyla takdire şayan. Şirin'in günlüklerinden de anlaşılacağı üzere oldukça meşakkatli ve farklı bileşenlerle eşgüdüm içinde çalışmayı gerektiren bu süreç, çocuğu da konu alması itibarıyla saygıyı fazlasıyla hak etmekte. Çalışmanın eksikleri yok mu? Elbette var. Ancak çocuk gibi mükemmel bir varlığın konu alındığı her çalışmada bu eksikliklerin var olacağını unutmamamız lazım. Son olarak çocuk ve ilk gençlik edebiyatı üzerine düşünen pek çok değerli insanın katkı sağladığı bu çalışmaya, Türk Dil Kurumu'nun "www.tdk.gov.tr" adlı internet adresinden erişilebileceğini ifade edelim.

* Oğuzhan Yılmaz

Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi

oguzhan24@hotmail.com